

Materiāli par Latvijas zīdītājiem

Sugas, pēdas, grauzumi, galvaskausti
Attēli ņemti no Google meklētāja/klasifikatora
Literatūra:
T.Zorenko. Latvijas zīdītāju noteicējs. 2008
J.Ozoliņš u.c. Zvēru pēdas dabā. 2001
G.Pētersons. Latvijas sīkspārņi. 1997

19/05/2008

1

Kukaiņēdāji

1. Ežu dzimta
2. Kurmju dzimta
3. Cīršļu dzimta

Kurmju dzimta *Talpidae*

- Ķermenis klāts ar mīkstiemi matiņiem
- Priekšējās ekstremitātes (1) lielākas par pakājējām (2)
- Pēdas lāpstveida ar lieliem nagiem
- Ausis bez ārējās gliemežnīcas

19/05/2008

3

Kurmja alas

- Konusveidīgi augsnes izviedumi ar izeju konusa virsotnē (1)
- Kurmja alas shēma (2)

19/05/2008

4

Ežu dzimta *Erinaceidae*

- *Erinaceus concolor* – baltkrūtainais ezis
- *Erinaceus europaeus* – brūnkrūtainais ezis

19/05/2008

5

Eža pēdas un mēsli

- Pēdminis, atbalstās uz visas pēdas apakšējās virsmas
- Labi saskatāmi nagu un pirkstu nospiedumi
- Mēsli velteniski, labi saskatāmas hitīna, čaulu u.c.daļiņas

19/05/2008

Ciršju dzimta *Soricidae*

- Lielais ūdenscirslis (1)
- Mazais cirslis (2)
- Meža cirslis (3)

© Miloš Andera
www.naturfoto.cz

Kukaiņēdāju galvas skelets

- Eiropas kurmis (1)
- Ezis (2)
- Lielais ūdenscirslis (3)
- Meža cirslis (4)

Insectivora Erinaceidae (Erinaceus)

Zaķu dzimta *Leporidae*

- Baltais zaķis vasarā (1) un ziemā (2)
- Pelēkais zaķis (3)
- Mājas trusis (4)

© Hannu Huttu

Baltais zaķis *Lepus timidus*

Priekšējo un pakalējo kāju nospiedums

Priekškāju pedu nospiedums

- Priekškājas relatīvi īsākas nekā pelēkajam zaķim
- Lēcieni īsāki
- Biežāk met nelielas cilpas
- Tipisks meža dzīvnieks

Cilpa

Pelēkā zaķa apgrauzts kociņš

Pelēkais zaķis *Lepus europaeus*

Pelēkais zaķis atklātas ainavas slēptuvē

Zaķa pārošanās uzvedība

Pelēkā zaķa galvas skelets

19/05/2008

Mājas trusis *Oryctolagus cuniculus*

Truša priekšējo un pakalējo kāju pēdas

Truša alās

Truša pēdas sniegā

19/05/2008

Sikspārņi *Chiroptera*

- Neliela izmēra dzīvnieki
- Galvenais lokomocijas veids ir lidošana
- Spēj pārvietoties arī pa horizontālu substrātu
- Atpūšas, piekārušies ar pakaklājām pie griesmiem u.c.

Zubi pēc uzbuves līdzinās plēšēju zobiem. Platspārņu sikspārņu galvas skelets

Platspārņu sikspārnis

Liela naktsikspārņu kolonija

Natterera naktsikspārnis

Foto & Copyright Kļūvs Bagon

Naktsikspārņi *Myotis*

- Liels naktsikspārnis ir viens no lielākajiem Eiropā. Līdzīgas sugas Latvijā nav
- Pārejējiem naktsikspārņiem sugas ir līdzīgas, tāpēc jāpēta ausu uzbūve, lidplēves priestiprināšanās vieta un citas pazīmes

Liels naktsikspārnis

Diķu naktsikspārnis

Liels naktsikspārnis

Liels naktsikspārnis

Ūdeņu naktsikspārnis

Ūdeņu naktsikspārnis

14

Vakarsikspārņi *Nyctalus*

Rūsganais vakarsikspārnis (abi augšējie att.)

Rūsganais vakarsikspārnis (abi augšējie att.)

Platspārņu sikspārnis

Mazais vakarsikspārnis (apakšējie att.)

Mazais vakarsikspārnis (apakšējie att.)

- Abi ļoti līdzīgi, tikai rūsganais lielāks
- Līdzīgs abām minētajām ir arī platspārņu sikspārnis

15

Citas Latvijā sastopamas sikspārņu sugas

Divkrāsainais sikspārnis

Ziemeļu sikspārnis

Pundursikspārnis

Platausainais sikspārnis

Platausainais sikspārnis

Platspārņu sikspārnis

- Eiropas (brūnais) garausainis
- Pundursikspārnis ir vismazākā un samērā reta Latvijas suga
- Divkrāsainais un ziemeļu sikspārnis ir līdzīgas sugas
- Eiropas garausainis un platausainais sikspārnis droši atšķirami pēc raksturīgajām ausīm (Latvijā citas līdzīgas sugas nav)

19/05/2008 16

Grauzēju kārtā, *Rodentia* ar 7 dzimtām

Bebrs (2)

Nutņija (3)

Liels susuris (7)

Nāvēre (1)

Meža siesta (6)

Pundurpete (5)

Ondatra (4)

Lauka strupaste (4)

- Vāveru dz. – Sciuridae (1)
- Bebru dz. – Castoridae (2)
- Nutņiju dz. – Myocastoridae (3)
- Kāmju dz. – Cricetidae (4)
- Peļu dz. – Muridae (5)
- Mānlēcājpeļu dz. – Sminthidae (6)
- Susuru dz. – Myosidae (7)

17

19/05/2008

Vāveru dzimta

Vāvere *Sciurus vulgaris*

- Vāveres pēdas ap stumbru (1)
- Nolobīti čiekuri (2) un to nokritušās zvīņas zem kokiem liecina par vāveres klātbūtni (3)
- Dobums, kas "noformēts" ar blakus augoša koka zariem (3)

19

Lidvāvere

Pteromys volans – Latvijā ļoti reta suga

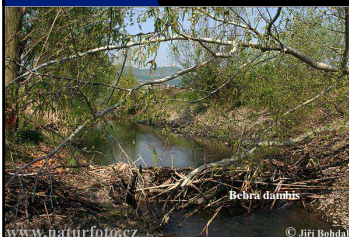

- Apdzīvo jauktu koku vecas mežaudzes
- Spiras redzamas pie stumbra un saknēm
- Ekskrementus mēdz atstāt vienā vietā, veidojot "tualetes"
- Lidvāveres dobums

Ekskrementu kaudze

20

Bebra *Castor fiber* apdzīvotās ainavas

- Bebra apgrauzti sīkie zari un koku stumbri

Bebra dambis

21

Nutrija *Myocastor coypus*

Neizturīga pret salu, nespēj dzīvot aizsalušās ūdenstilpēs, tāpēc no gūsta izbēgušie īpatņi Latvijā savvajā neizdzīvo.

22

Ondatra (bizamžurka) *Ondatra zibethicus*

- Apdzīvo sekļas, aizaugušās saldūdens tilpes
- Dzīvo ģimenēs
- Mēslus atstāj gan ūdenī, gan uz krasta
- Ondatras izēsto gliemju čaulas (1)

23

Susuru dzimta *Myosidae*

- Latvijā 4 sugas

Dārza susurā būris

- Latvijā ir susuru izplatības ziemeļu robeža
- Apdzīvo lapu koku un jauktus mežus
- Svarīgi saglabāt susuriem piemērotu dzīves vidi
- Susuri labprāt iemītnās būrīšos

Dārza susuris *Elomys quercinus*

19/05/2008

24

Liels jeb dižsusuris *Glis glis* (1) un meža susuris *Dyromys nitedula* (2)

- Dižsusurim matojums pelēks vai brūnganpelēks
- Meža susurim melnās joslas galvas sānos aizstiepjas nedaudz aiz ausīm

19/05/2008

www.naturfoto.cz

Mazais susuris *Muscardinus avellanarius*

- Midzenis savits no augu daļām lodēs veidā
- Midzenī daudz izkārnījumu un barības atlieku (atšķirībā no pundurpeles mīgas)
- Mugura dzeltenīgi rūsgana

19/05/2008

www.naturfoto.cz

Klaidoņpeles

- Svītrainā klaidoņpele *Apodemus agrarius* - Raksturīga melna josla pār muguru
- Meža klaidoņpele *Sylvaeus sylvaticus* – rudi brūna mugura, starp priekšējām dzelten plankums
- Dzeltenkakla klaidoņpele *Sylvaeus flavicollis* – liela pele, brūna, starp priekšējām liels dzeltenīgs plankums

Meža klaidoņpele (augšējā un apakšējā attēla)

Svītrainā klaidoņpele

Dzeltenkakla klaidoņpele

27

www.naturfoto.cz

Meža klaidoņpele un tās grauzumi

Midzenis ar mazuļiem

Meža klaidoņpele

28

www.naturfoto.cz

Pundurpele *Micromys minutus* un meža sicista *Sicista betulina*

- Pundurpele apmetas augstā biežā zālē, mitrās vietās, bieži pie ūdens, no zālēm viņi lodveida mīgu, kas tiek turēta tīra no atkritumiem. Ziemo labības un siena kaudzēs.
- Meža sicista ārēji līdzīga pelei ar ļoti garu asti, bet radniecīga lēcējpelēm. Izvēlas mitras lapu koku un iauktas mežaudzēs. Midzenus iekārto aiz atlobījušās mizas, veido ejas. Latvijā samērā reta.

Meža sicista

Pundurpele un tās mīga

Meža sicistas midzenis ar mazuļiem

29

www.naturfoto.cz

Strupastu apakšdzimta

- Lauku strupaste *Microtus arvalis* (1)
- Tumšā strupaste *Microtus agrestis* (2)
- Rūsganā mežstrupaste *Clethrionomys glareolus* (3)
- Ūdensstrupaste *Arvicola terrestris* (4)
- Ondatra *Ondatra zibethica* (5)

Lauku strupastes pēdas

30

www.naturfoto.cz

Ūdeņu strupaste *Arvicola terrestris*

- Nedaudz mazāka par žurku un atšķiras no tās ar relatīvi īsu, strupu purnu
- Ausu gliemežniņas paslēptas matos
- Labi peld un nirst
- Mīt alās un grīšļu ceros

31

Pelēkā žurka *Rattus norvegicus*

- Ķermeņa krāsa stipri variē.
- Auss garums mazāks nekā attālums starp ausi un aci.
- Izmanto vienus un tos pašus ceļus, kuros atstāj izkārnījumus.
- Ceļi ir gar sienām.

32

Melnā žurka *Rattus rattus*

- Auss garums ir lielāks nekā attālums starp ausi un aci
- Relatīvi lielākas acis un ausis un garāka aste
- Piemērojušies kāpelēšanai, apgūst vertikālās platības

33

Grauzēju galvaskausi

- Rūsganā mežstrupaste (1)
- Nutrija (2)
- Vāvere (3)
- Ūdeņu strupaste (4)

19/05/2008

34

Ar ūdens vidi saistītie zīdītāji iekšējos ūdeņos...

35

un Baltijas jūrā

19/05/2008

36

Vaij Cetacea

Afaiņas

Cūkdelfins

Afaiņas muguras spura

19/05/2008

Cūkdelfina muguras spura

- Afaiņai *Tursiops truncatus* purns pagarināts, knābveidīgs un atdalīts no pieres ar dziļu rievu. Muguras spura gara.
- Cūkdelfinam *Phocaena phocaena* muguras spura ļoti zema. Mugurpuse, sāni un spura tumši.

37

Cūkdelfins *Phocaena phocaena*

- Galva strupa, noapaļota
- Katra žokļa pusē apmēram 25 maz diferencēti zobi
- Suga Latvijas ūdeņos izzudusi

38

Parastais ronis *Phoca vitulina*

Parastais ronis

Parastais ronis un tā galvaskaus (attēla lejā)

Pogainais ronis

Pogainā roņa galvaskaus

- Parastais ronis atšķiras no pelēkā ar strupāku galvas formu, bet no pogainā ar to, ka matojums ir bez izteiktiem gaišiem gredzeniem
- Pogainais ronis *Pusa hispida botnica* ir reta suga Rīgas līča ziemlejrietumu daļā

19/05/2008

Pelēkais ronis *Halichoerus grypus*

Pelēkā roņa pēdas smiltis

- Galvas sejas daļa gara
- Galvaskausa smadzeņu un deguna daļa vienādā augstumā
- Krāsa ļoti mainīga, raksturīgi ieapāļi tumši plankumi

Pārnadži *Artiodactyla*

Alnis

Staltribiedis

Dambribiedis

Jārbūz

Meža cūka

© Hannu Huttu

41

Alnis *Alces alces*

Pēdas sniegā

Alņa graužis stumbrs

- Barību sastāda lapu koku un krūmu dzinumi un lapas
- Redzami mātītes mēšļi – garenāki nekā tēviņam

© Hannu Huttu

Stirna *Capreolus capreolus*

Stirnas mēsli

Astes apvidū spoguļi bez tumšas apmales

Stirnas pēdas dubļos un sniegā

43

Staltbriedis *Cervus elapus*

Staltbriedis vasaras sākumā

Apmetne

Staltbriežu iemūts cels

Staltbriežu grauzis skumbrs

Meža cūka *Sus scrofa*

Malīgo pirkstu nagi vienmēr atstāj iespaidumus (3), bet sīvēni pirmajos dzīves mēnešos beidzas tikai uz vidējām pirkstiem

Vārtīšanās "vanna" (1) un berzēšanās koks (2)

Mēsļu kaudzītēs 3-10 fragmenti (4)

45

Pārnadžu galvas skelets

Stirna

Stirna

Meža cūka

Staltbriedis

46

Pārnadžiem ragi ir tikai tēviņiem

- Alnim ragiem lāpstveidīga centrālā daļa ar pirkstveidīgi sakārtotiem žūburiem (1)
- Dambriedim ragiem ir tikai viens acu žūburs, ragu galotnes saplacinātas (2)

47

- Stirnai ragi ir tievi un tiem parasti tikai trīs žūburi (1)
- Staltbriežu buļļu ragiem ir divi acu žūburi (2)
- Pārnadžu jauniem dzīvniekiem ragi klāti ar ādu un matiņiem (3,4)

48

Plēsēju Carnivora kārtas dzimtas

- Suņu dzimta *Canidae* (jenotsuns, vilks, rudā lapsa)

Rudā lapsa *Vulpes vulpes*

Lapsas barošanās pēdas

Lapsas alā

Lapsas pēdas

Lāču dzimta *Ursidae*

- Brūnais lācis *Ursus arctos*

Lāča mēslis un pēdas nospiedums dubļos

Kaķu dzimta *Felidae*

- Lūsis *Lynx lynx*

Lūša pēdas

Lielo plēsēju galvaskausi

Vilks

Lapsa

Lūsis

Lācis

Sermulu (caunu) dzimta *Mustelidae*

Eiropas ūdele

Amerikas ūdele

Sermulis

Udrs

Apsis

Meža cauna

Akmeņu cauna

Meža sesks

Zebiekste

Tinis *Gulo gulo* Sermuļu dzimta

- Latvijā izzudis sakarā ar klimata maiņu
- Pēdējie tīna īpatņi bija redzēti 18. gadsimtā
- Ķermenis nedaudz lielāks kā āpsim, galva masīvāka
- Rāpjas arī kokos
- Iespējama tīna ieklejošana no Igaunijas

55

Sermuļu dzimta Galvaskausti

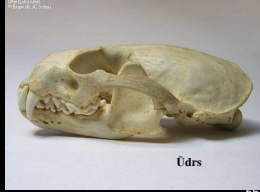
Akmeņu cauna

Sermulis

Meža sekss

Ūdrs

56

Amerikas ūdele *Mustela vison*

- Apdzīvo aizaugušas ūdenstilpju piekrastes
- Peldētājs, starp pirkstiem peldplēve
- Pārvietojas lēcieniem, soļos iet reti
- Atstātajām pēdām līdzība ar Amerikas ūdeli un sesku

57

Ūdrs *Lutra lutra*

Ūdra pēdas slapjās smiltīs

Pēdas un mēslī

58

Āpsis *Meles meles*

Ieeja aļā

Āpša mēslī

- Rok alu sistēmas ar daudzām ieejām
- Garie nagi atstāj skaidri saskatāmus nospiedumus
- Mēslus atstāj pastāvīgo taku malās, alu tuvumā

Āpša pēdas

59

19/

60

